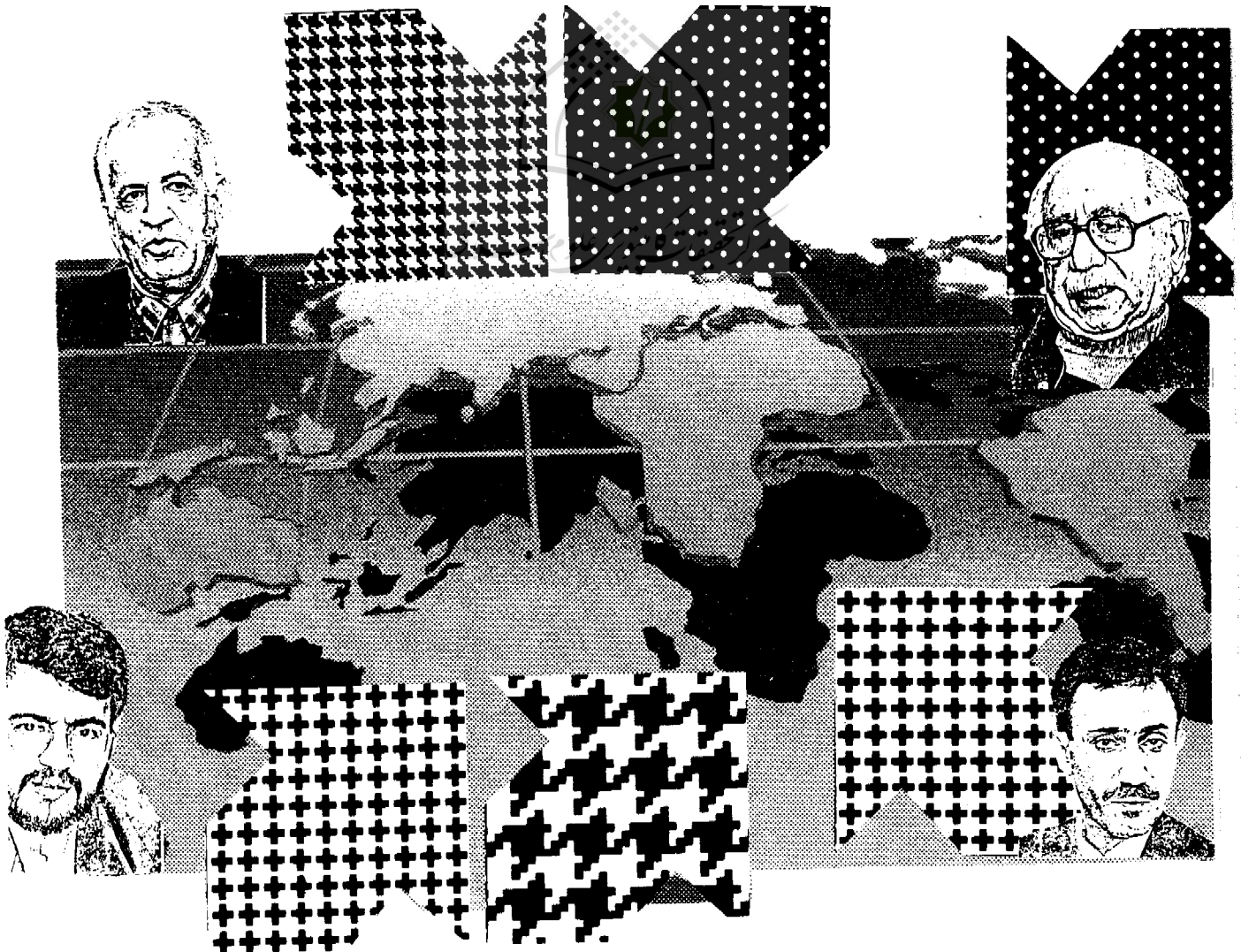
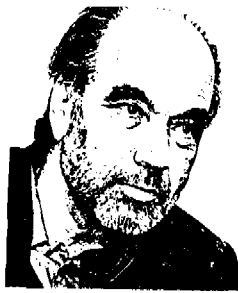

تبادل و تهاجم فرهنگی

در میزگرد این شماره آقایان دکتر غلامعلی خوشرو، دکتر محمدرضا ریخته‌گران، دکتر فتح‌الله مجتبیایی، دکتر مهدی محقق، دکتر مصطفی محقق داماد، محمد علی شعاعی و رضا داوری اردکانی شرکت داشتند و پیرامون مسائل گوناگون در حوزه تبادل فرهنگی به بحث و گفتگو پرداختند. آنچه در زیر می‌خوانید ماحصل این جلسه گفتگو است.

دکتر داوری:

**اکنون اگر کسی از ما پرسد
که «تبادل فرهنگی یعنی چه؟»
مطابق سیاست فرهنگی پاسخ سیاسی
به آن داده می‌شود، ولی در حقیقت باید
تحقیق شود که تبادل فرهنگی چیست؟**

از هندوستان در مکانی دیگر، همدیگر را ببینند و بدین ترتیب بین آنها تبادل فرهنگی صورت می‌گیرد. تبادل فرهنگی از آغاز هم به همین صورت بوده است. پیش از آنکه مسافرت‌های دسته‌جمعی رونق و رواج بگیرد، افراد به صورت تاجر، سیاح و یا دریانورد، از منطقه‌ای به منطقه دیگر می‌رفتند و فرهنگی را از منطقه‌ای می‌بردند و در منطقه دیگری گسترش می‌دادند. پیش از آنکه اسلام توسط سلطان محمود و قوای نظامی غزنویان وارد هند شود، فریب به چهار قرن در جنوب هند و آسیای جنوب شرقی رواج داشته است. در آنجا مدارس و مساجد اسلامی وجود داشته است و تعداد زیادی از مردم جنوب هند، به وسیله تجار و مهاجرینی که از ممالک اسلامی رفته و در آنجا مستقر شده بودند، اسلام آوردند.

دکتر داوری: اینها بیشتر، علما و عرفا بودند. **دکتر مجتبایی:** طبعاً وقتی جامعه‌ای به وجود آید، علماء و عرفا و شعرا و دانشمندان و اهل صنعت و حرفه نیز در آن رشد پیدا می‌کنند. آن‌گاه این افراد، فرهنگی را منتقل می‌کنند و آن فرهنگی را که در آنجا وجود دارد، گرفته و به آنجایی که خود به آن تعلق دارند، منتقل می‌کنند. به نظر من تبادل فرهنگی، وجهی است از وجوه زندگی؛ و هر جایی که دو فرد یا چند فرد با یکدیگر زندگی می‌کنند، تبادل فرهنگی در طیف پایین‌تری صورت می‌گیرد و در جوامع بزرگ‌تر هم تبادل فرهنگی در طیف وسیع‌تر و گسترده‌تری صورت می‌گیرد.

دکتر داوری: مطلبی را که می‌خواهم استادان محترم در خصوص آن بحث بفرمایند، تبادل فرهنگی است. بنده بحث را با این سؤال آغاز می‌کنم که معنای تبادل فرهنگی چیست؟ با جوابی که به این سؤال داده شود، جهت سیر بحث نیز معین می‌شود. البته تبادل فرهنگی، در ظاهر معنای روشنی دارد یعنی تبادل فرهنگی مثل مفهوم فرهنگ روشن است. اکنون اگر کسی از ما بپرسد که «تبادل فرهنگی یعنی چه؟» مطابق سیاست فرهنگی پاسخ سیاسی به آن داده می‌شود، ولی در حقیقت باید تحقیق شود که تبادل فرهنگی چیست؟ مسائلی که به نظر من می‌رسد این است که مشکل تبادل فرهنگی از کجا آغاز شده است؟ آیا همیشه تبادل فرهنگی وجود داشته و یا این ارتباط به عصر حاضر تعلق دارد. چند دقیقه پیش که با آقای دکتر ریخته‌گران صحبت می‌کردیم ایشان می‌گفتند از انتشار فرهنگ بحث کنیم. به هر حال استدعا می‌کنم بفرمایید مبادله فرهنگی یعنی چه و چگونه این امر تحول پیدا کرده است؟

دکتر مجتبایی: به نظر بنده تبادل فرهنگی، بخشی اساسی از حیات اجتماعی است. هنگامی که دو همسایه با هم زندگی می‌کنند، این دو همسایه با یکدیگر تبادل فرهنگی و هم‌زبانی دارند. به طور مثال یک همسایه از شیراز و آن دیگری از کاشان آمده است و هر یک مقداری از فرهنگ آن شهرها را با خود آورده‌اند و اکنون نیز در تهران در کنار یکدیگر به عنوان همسایه زندگی می‌کنند و به هر حال بین آنها یک نوع داد و ستد فرهنگی صورت می‌گیرد. البته داد و ستد فرهنگی طیف‌های گوناگونی دارد. گاه ممکن است بین دو جامعه بزرگ بشری صورت بگیرد و یا گاه دو خانواده و یا حتی دو شخص صورت بگیرد. همچنین ممکن است فردی از چین و فرد دیگری

دکتر مجتبایی:

**تبادل فرهنگی، وجهی است از وجوه
زندگی؛ و هر جایی که دو فرد یا
چند فرد با یکدیگر زندگی می‌کنند،
تبادل فرهنگی در طیف پایین‌تری
صورت می‌گیرد و در جوامع بزرگ‌تر هم
تبادل فرهنگی در طیف وسیع‌تر و
گسترده‌تری صورت می‌گیرد**